

کۆنیه‌ی نۆڤۆییه‌کانی هێزه شیعه‌کان له‌سه‌ر پۆسته ئەمنیه هه‌ستیاره‌کان

13-11-2022

نووسه‌ره‌کان

د. یاسین ته‌ها

کۆرتە : هه‌لمه‌تی به‌ شه‌یتان کردنی حکومه‌تی پێشووی عێراق و مژده‌ی ده‌ستپێکردنی سه‌رده‌میکی نوێ له‌ لایه‌نه‌کانی چوارچۆیه‌ی هاوئا‌هه‌نگییه‌وه، خه‌ریکه‌ به‌ر دیواری سه‌ره‌ه‌لدانی ناکوکی گرووپه‌ شیعه‌کان له‌سه‌ر ئاراسته‌کردنی قو‌ناخی نوێ بکه‌وێت

ھەلمەتى بە شەيتان كوردنى ھۆكۈمەتى پېشىۋى عىراق و مۇزدە دەستېنكىردنى سەردەمىكى نوئى لە لايەنەكانى چوارچىۋەى ھاۋناھەنگىيەۋە، خەرىكە بەر دىۋارى سەرھەلدىنى ناكۆكى گروپپە شىعەكان لەسەر ئاراستەكردنى قۇناخى نوئى بگەۋىت. لە چەند مانگى رابردودا، بەرەنگارىۋونەۋەى سەدر و ھەۋلى رىگرتن لە مانەۋەى مستەفا كازمى لە پۇستەكەى، موگناتىسى كۆكردنەۋەى سەرجم گروپپە شىعەكانى ناو چوارچىۋەى ھاۋناھەنگى بوو، بەلام ئىستا كە يەكەمىان بەشئوۋەىكى كاتى رەۋىۋەتەۋە و دوۋەمىش كۆتايى ھاۋنەۋە، چىتر نۆرەى بەشكردنى مىرات و بەركەۋتەكان ھاۋنەۋە و، لەمەشدا زۆرتىن چاۋ لەسەر پۇستە ئەمىنيە ھەستىارەكانى ۋەك دەزگاي ھەۋالگىرى و ئاسايشى نىشتمانى و سەرۋاكيەتى ھەشدى شەعبىيە و بەدۋاي ئەۋانىشدا، دەستە سەرۋاكيەتى لە چەشنى ۋەبەرھىنان دىن.

بەگوپرەى نامازە بەردەستەكان، لە سەردەمى ھۆكۈمىراني چوارچىۋەى ھاۋناھەنگىدا، ئەۋەى زىاتر زەق بوۋەتەۋە، كۆمەللىك بەرىكەۋتەن و ناكۆكى بەرژەۋەندىيە، لە چەشنى ناكۆكى مالىكى و خەزەلى لەگەل فالج ھەيان، مالىكى لەگەل عامرى، مالىكى و عامرى بە جيا لەگەل قەيس خەزەلى، لە ھەموو ئەمانەش ئالۇرتى، ھەۋلى كۆنترۆلكردنى سودانىيە لەلايەن مالىكىيەۋە. ئەمەش بەروونى لە پېشنىيازى دىارىكردنى نرخی دۆلاردا دەرکەۋت لەلايەن مالىكىيەۋە كە گوتى با 137.500 دىنار بەرامبەر ھەر دۆلارلىك بېت لە برى 145000، ئەمەش بۇ تەنگەتاۋكردن و دانانى سوودانى لە بەرداشى كارتىكەرە ئابورىيەكان و گوشارە پۇبولىستىيەكان بۇ داشكاندى نرخی بوو.

لە پەنا ئەم ۋردە ناكۆكىيەنەشدا، زۆرلىك لە سەرکەردەكانى شىعە لە فالج ھەيان توۋرەن كە لەلايەك دەستى بە سەرۋاكيەتى دەستەى ھەشدى شەعبى گرتوۋە و رازى نابت بە پېشنىيارەكانى دەستبەردارىۋونى، لە لاكەيتىر، بە پاساۋى ئەۋەى رۆلى ھەبوۋە لە ئاسايشكردنەۋەى بارودۇخى خەمىس خەنجەر لە عىراق و پەلكىشكردنى بۇ رىكەۋتەن لەگەل شىعە، بەتايبەت پاش ئەۋەى كە ئەۋەى دركاند كە لەگەل سەرانى شىعەى چوارچىۋەى ھاۋناھەنگى رىكەۋتەۋون لەسەر چۆلكردنى شارە سوننەكان لە چەكدارەكانى ھەشدا، ھەرايەكى گەۋرە لە شەقامى شىعەدا لە دزى ھەيان ۋروۋاۋە. لەناۋ نەيارانى ھەيانىشدا ناۋى قەيس خەزەلى زۆر دىت، ھەر گروپپەكەى ئەمىش (بزوۋتەۋەى عەسايب) بە ئاشكرا دزى دركاند و نىۋەرۋكى لىدوانەكەى خەمىس خەنجەر ھاتنە دەنگ، ئەۋىش سەرۋاكيەتى خۇى لە حىزبە سىياسىيەكەى (حرکة عطاء)، راگەباند.

لە دەرەۋەى ھەشدا، ناكۆكى گەۋرە لەبارەى دەزگاي ھەۋالگىرى عىراقەۋەىيە. ئەم دەزگايە دواين جار لەلايەن دادوۋەر راندى جوحى بەرپوۋەبەرى نوۋسىنگەى كازمىيەۋە بەرپوۋە دەبرا، بەلام لە ھەلۋەشاندنەۋەى ھەمانەكانى ھۆكۈمەتى كار بەرپىكەردا بى سەرۋك ماۋەتەۋە، ئەمەش ۋابىكردوۋە ھەرىكە لە بزوۋتەۋەى عەسايب و بزوۋتەۋەى نوجەبا چاۋى تى بېرن لەكاتىكدا ئەم دەزگايە بۇ ئەمىركىيەكان و ۋلاتانى ھاۋپەيمانى نىۋەۋەلەتەش گىرنگە. مستەفا كازمى- ش لەرپىگەى ۋەرگرتنى سەرۋاكيەتى ئەم دەزگايەۋە لە سەردەمى ھەيدەر عەبادى ئاۋەلزاۋى سەباى برايدا (2016)، بۇ سەرۋاكيەتى ھۆكۈمەت سەرکەۋت. بەگوپرەى ئەۋ زانىيارىيەنەش كە بەردەستىن، بۇ رىگرتن لە ئەگەرى توۋرەكردنى بالىۋزانەى ئەمىركا، مەمەد شىع سۇودانى خۇى سەرپەرىشتىكردنى دەزگاي ھەۋالگىرى گرتوۋەتە ئەستۆ. ھەرچەندىشە ئۇفېسى سۇودانى ۋايان بىلۋاۋكردوۋەتەۋە كە مانەۋەى دەزگاكە لى سۇودانى كاتى دەبېت و، تاۋەكو دىارىكردنى سەرۋكلىكى جىگىر بۇ دەزگاكە بەردەۋام دەبېت، بەلام پىدراۋەكان نامازە بەۋە دەكەن سۇودانى بەم ھەنگاۋە ھەم رىگىرى لە ناكۆكى گروپپەكانى شىعە كىردوۋە، ھەم خۇشى لە بەركەۋتەن لەگەل ئەمىركىيەكان و ۋلاتانى ھاۋپەيمان لاداۋە، چۈنكە ئەۋ دەزگايە لە پاش 2003 ۋە لەلايەن ھىزەكانى ئەمىركاۋە سەرلەنۋى بنىات نراۋەتەۋە، ھەرۋەھا لىنكى لەگەل دەزگا ھەۋالگىرىيەكانى زۆر لە ۋلاتانى پەيوەندىدار بە عىراق و ناۋچەكەۋە ھەيە.

لايەنە شىعەكانى چوارچىۋەى ھاۋناھەنگى دوۋرکەۋتەۋەى سەدر بە دەرۋەت دەبېن بۇ پەلھاۋىشتن و رۇچوۋن لە جومگە گىرنگەكانى دەۋلەت، لەۋ نىۋانەشدا، گەران بەدۋاي گەرەنتى و دلنىايى بەسەر ھەۋلەكانىندا زالە. لە سەردەمى كازمىيەشدا زۆرتىن لىدوان و تۆمەتيان ئەۋەبوۋە كە لەرپىگەى ئەم پۇستە ئەمىنيانەۋە پلانگىرپىيان لە دز دەكرىت و لە بەرچاۋى دەرۋە ناسىرىن دەكرىن. سەردەمىكىش بە چىرى بانگەشەى ئەۋەيان دەكرد كە دەزگاي ھەۋالگىرى لە پلانى كوشتنى قاسم سىلمانى و ئەبو مەھدى مۇھەندىسى سوپاسالارى ھەشدا بەشدار بوۋە (2020)، بەلام ئەم خۋاستەى گروپپە شىعەكان و ئەم ھەۋلەيان بۇ گرتنە دەستى دەزگا ھەستىارەكان بۇ مەمەد شىع سۇودانى كىشەيە، چۈنكە لۆزىكەكانى دەۋلەتدارى و پابەندىيەكانى بەرامبەر ۋلاتانى رۇزئاۋا رىگىرە لەۋەى بەگوپرەى حىساباتى پىشك پىشكىنە مامەلە لەگەل پۇستە ئەمىنيە ھەستىارەكان بكات و لەم نىۋانەشدا تائىستا زىاتر كار لەسەر ھىۋرکردنەۋە دەكات.

ھىشتا لايەنەكانى چوارچىۋەى ھاۋناھەنگى ھەر لە مانگى ھەنگوۋىنى پىكھىنانى ھۆكۈمەتدان، بەشى ئەۋەش بانگەشەيان بەردەستە كە سەرنجەكان بۇ كەموكۆرپىيەكانى ھۆكۈمەتى پېشىۋو ئاراستە بكن، بەتايبەت كە لە سالى كۆتايىدا لە بىسەرۋەرىدا بەرپوۋەچوۋە. لەم ھەلمەتەشدا ماشىنىكى مىدىيى گەۋرە يارىدەدەرپانە كە كەنالە ئىسلامىيەكانى نىزىك لە ئىزانە، بەلام بە تىپەرپوۋنى زىاترى كات، ھەم خەلك چاۋەرپى ھەنگاۋى كىردەى و جياۋاز لە ھۆكۈمەت دەكەن و ھەم بەرژەۋەندىيەكانى گروپپەكان زىاتر بەر يەك دەكەۋن. بەتايبەت كە ھەر لايەك خۇى بە خاۋەن چاكەى سەرخستنى چوارچىۋەى ھاۋناھەنگى دەزانىت و خۇ مەلس دانى سەدر و بەكلاۋونەۋەى

گۆپهپانهكەش بۆ مانۆرکردن دەرڤهتی زیاتری ههولێ چوونه پێشهوهی رهخساندوووه، بهلام ههركات، كار هاتهسهه ئهوهی سوودانی به دهردی عادل عهبدولمههدی بچیت و بکریت به ژیرهوه، ئهوه دهرچهیهکی گرنگی بۆ خۆی کردوووتهوه کاتیکی له کارنامهکهیدا ئهوهی چهسپاندوووه که تهمهنی ئهم حکومهته تهنیا یهک ساله و لهوه بهدوای کاتی ههلبژاردنی پێشوهختهیه، ئهمهش لهکاتیکیدا که ئهگهر بیهوینت جیاوازی بێت و نهبێته بهشیک لهو یارییه.